

V drugi študiji pa je pisatelj priobčil in razložil slovensko cesarsko odločilo iz l. 1675., ki ga je izdal cesar Leopold upornim podložnikom minoriškega ptujskega samostana. Izmed slovenskih dialektov ima štajerščina najmanj jezikovih spomenikov, zato pa je treba izdati in oceniti vsaj te redke drobtine, ki jih imamo. Zraven uvoda je opisal gospod pisatelj grafiko, pojasnil leksikalne posebnosti, zlasti obširno pa razložil glasoslovne prikazni. Iz odločila samega se ne dá kdovekaj narediti, ali ker je gospod pisatelj vpletel več vprašanj iz slovnice (vprašanje o parazitnem *j*, o mehčanem *n* - u pred nekaterimi priponami, primerjavnik *veksi* i. dr.), ima študija večjo ceno, kot pove naslov. Obe študiji delata čast novoustanovljenemu listu; sodelovanje učenjaka, kakor je dr. Štrekelj, list najbolj priporoča. A. B.

Ljubljansko barje in njega osuševanje. Spisal Ivan Sbrizaj, deželni nadinženir. V Ljubljani 1903. — Ker smo začeli objavljati ravnokar popis ljubljanskega barja s slikami, moramo vsekako omeniti tudi tehniški spis, ki se bavi z osuševanjem barja. Gospod nadinženir Sbrizaj, ki se je bavil temeljito s tem vprašanjem, nam je podal strokovne podatke o tem za našo Kranjsko deželo tako važnem vprašanju. Sedaj imamo za osuševanje načrt inženirja Podhagskega, katerega nam gospod Sbrizaj popisuje in ocenjuje. Po tem načrtu bi se izsušil večji del barja, a tudi Ljubljana bi dobila lepše lice. Pri Frančiškanskem mostu bi se poglobila struga za 2 *m*, ob prisilni delavnici pa za 3·50 *m*. Od Šentjakobskega do Jubilejskega mostu bi se struga Ljubljanici zožila na 21 *m* širine in tu bi dobilo mesto nove prometne proge. Ljubljana bi dobila namestu Šentjakobskega, Frančiškanskega in Šentpeterskega mostu tri nove mostove, tudi Karlovški most bi se moral umakniti modernejši zgradbi.

Kakšni bi bili pa stroški? G. Sbrizaj jih računa kvečjemu na približno 5 milijonov K, a vrednost barske zemlje bi se povzdignila na 6 milijonov K brez drugih ugodnosti, ki bi sledile tej regulaciji (pr. str. 34.) Dobiček osuševanja bi bil torej gotov. Gospod pisatelj zavrača razne ugovore proti osuševanju in zlasti naglašja, kako je barje sposobno za kulturo (pr. stran 27.): „Do l. 1829. ni na barju nihče sejal žita, v tem letu so pa že pridelali 3902 vagana (eden vagan = dva mernika) raznega žita. Vsled naredb vlade cesarja Franca I., ki je kaj pogostoma in rad govoril o ljubljanskem barju, so se izboljšavale razmere vedno bolj in v letu 1836. se je pridelalo že 35.400 vaganov žita. Leta 1860. so se zopet

začela osuševalna dela; uspeh teh je bil, da so se malovredne mlake med Tržaško cesto in Kozarji za toliko izboljšale, da je sedaj ondi jako rodovitno polje. Pod brezoviško vasjo je svet „Velika komarija“, ki je bil poprej vedno poln po železnem oksidu rjavo barvane vode; danes je tam rodovitna, suha senožet. Vsled teh izboljševanj so se pa tudi dohodki barjanov, države in dežele, pa tudi mesta Ljubljane znatno izboljšali; to najočitneje izpričujejo skoraj potrojeni davki od zemljišč na barju. Pred tem osuševalnim delom je bil čisti dohodek barja računan na 17.000 gld., potem pa na 120.000 gld.; mesto se je pa vsaj nekoliko iznebilo one grozne, vedno trajajoče megle, o kateri starejši rod še danes pripoveduje.“

Priporočamo to poučno knjižico zlasti onim faktorjem, ki so poklicani, da skrbé za gospodarski napredek Kranjske dežele! L.

Občina in socializem. Kaj zahtevamo od občine. Spisal Abditus. (Ljudska knjižnica II.) V Ljubljani 1903. — Socialnodemokratski pisatelj nam popisuje načrte, ki jih ima njegova stranka glede prereditve naših občin. V prvem delu našteva sedanja postavna določila, potem pa prehaja k svojemu reformatorskemu programu.

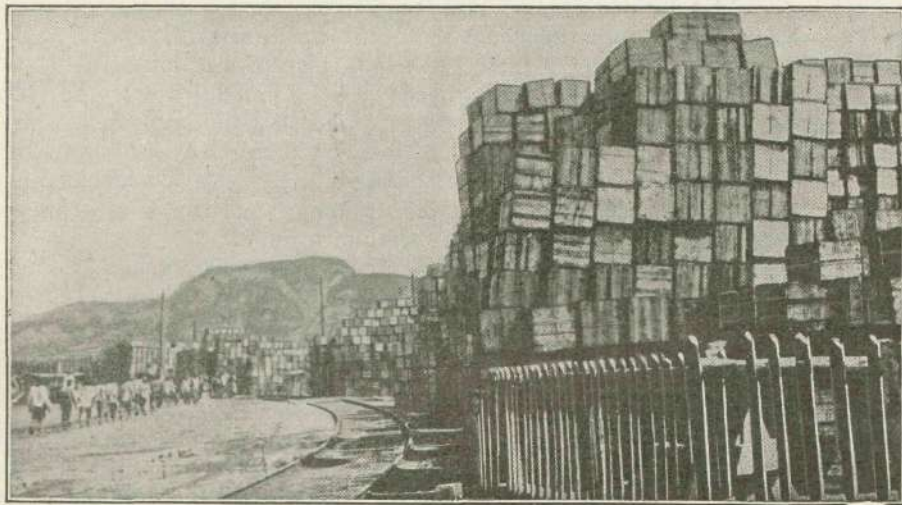
Tudi tu se vidj splošna lastnost socialno demokratskih teorij: Kritika sedaj obstoječih nedostatkov je opravičena, pozitivni del ima dobro polovico pametnih in koristnih nasvetov, a druga polovica je pritiravanje, ki vede do utopije. Pisatelj naglašja, da je namen občinskih reform „zmaga kolektivizma“. Socialna demokracija hoče razširiti občinsko last, da po njej ložje odpravi zasebno lastnino. V mednarodnem jeziku se imenuje ta končni smoter „totalna socialna revolucija“ (str. 51.). Socialni demokratje zahtevajo za zdaj zlasti sledeče: Oprostitev vsega vpliva od strani c. kr. uradov, politično - policijskih dolžnosti in oskrbljevanje dela za vojaške oblasti. Občino hočejo odtrgati popolnoma od cerkve, zahtevajo splošno, enako, tajno in direktno volilno pravico, posvetnost šol, brezplačnost pouka, šolske zdravnike, posebne šolske razrede za manj zmožne in zaostale učence, obvezni pouk obeh spolov do 18. leta, ljudske knjižnice, občinske čitalnice, predavanja in predstave za ljudstvo, javna kopaljšča in igrišča, šolske kantine, redno nadziranje stanovanj, občinsko upravo večjih podjetij, osemurni delavnik, penzijo in zavarovanje delavstva, delavske zastope, obrtna sodišča, odpravo posrednih davkov, poobčenje lekarn in brezplačnost pogrebov. Vsa določila socialno - demokratskega programa glede

občinske skrbi za stanovanja, ceno zemljišč itd. gredo na to, da preide vsa zasebna last v občinske roke.

Glavna hiba tega programa je v tem, ker vidi vzrok vsem nedostatom v privatni lastnini. A če bi bila vsa zemljišča, vsa stanovanja in vsa podjetja le v občinskih rokah, bi bili nedostaki še večji. Res je, da je pravično in javnosti koristno, ako občina dobi v svojo last in upravo velika podjetja, ki so namenjena skupnemu blagru. A ako bi bilo vse občinsko, potem odreveni vsak napredek, in posameznik se izpremeni v brezpravnega sužnja vladajočih oseb. Socialni demokratje vidijo v vladnem nadzorstvu veliko hibo, ki ovira sedaj razvoj naših občin. A po njihovem programu bi sociališka država postala tudi lastnica vseh občin, kajti v njihovi državi se poobčenje posestev

HRVASKA.

Pučka knjižnica, II. svezak. Uredjuje dr. Fran Binički, profesor u Senju. Štampa „Kurykta“ u Krku. Ciena 10 fil. — Ta knjižnica podaje hrvaškemu ljudstvu res potrebne tvarine v prikupni obliki. Po malem zbira to, kar je dandanes najbolj potrebno vedeti hrvaškemu seljaku. Tu je najprej odlomek o zgodovini hrvaškega naroda, pesem „Težaku, svagdanjemu junaku“, najvažnejša pa je poljudna narodnogospodarska razprava, ki poučuje o kreditu in o kmečkem zadrugištvu. Ob koncu so zanimive in zabavne „svaštice“. Želimo, da bi se to koristno delo nadaljevalo, kakor se je začelo.

PROVIANT V PORT ARTURJU.

ne bi ustavilo pri občini, ampak država bi smatrala tudi občinsko last kot svojo splošno lastnino. — V resnici je predpogoj za uspešno razvijanje ljudstva v tem, da se doseže pravilno sorazmerje med zasebno in skupno lastjo. Občina mora imeti toliko svoje skupne posesti, kolikor jej je potrebno, da izvršuje svoje dolžnosti, a ona ne sme izpodriniti rodbine. Rodbina je prej, nego občina, zato je njeno pravo do zasebne posesti nedotakljivo in se mora omejevati le toliko, kolikor je potrebno za javni blagor, da ne škoduje drugim rodbinam.

Kar je dobrega v tem programu, je pa že zbrano v resolucijah drugega slovenskega katoliškega shoda, kateri je v oddelku „Socialne naloge avtonomnih zastopov“ kratko in jedrnato izrazil pravi program za delovanje naših občin.

J. F.

ČEŠKA.

Praktická rukojet' srovnavací jazykův slovanských. Složil Věnceslav Hrubý, c. k. vrchní soudní rada v Opavě. V Praze. Nákladem vlastním. Tiskem „Unie“. V komisi u J. L. Kobera v Praze. 1904. — To je jako zanimiva knjižica za vsakega ljubitelja slovanskih narečij. G. pisatelj, ki je knjigo posvetil „milim slovanskim kolegom, poslancem v državnem zboru“, piše v „Uvodu“:

„Ako se bodo slavistične studije bolj razširile in če bodo prodrle v šolah in širših krogih, ne bo treba Slovanom skupnega diplomatskega jezika, ker bodo mogli rabiti vsak svoj jezik brez razlike, da se med seboj razumejo.“ Tako je pisal slavist Perwolf I. 1870. v „Naučnem Slovníku“. Jaz pa na temelju